

CIVILT OMRÅDE

**MILITÆR ADGANG
FORBUDT**

www.mnf.dk

www.mnf.dk

Jubilæumsskrift i anledning af Militærnægterforeningens 40 år!

Militærnægterforeningen inviterer til jubilæumsreception
søndag d. 23.9.07 kl. 14 – 16 i foreningens lokaler i Fredsfondens hus
Dronningensgade 14, 14 20 København K.

Indholdsfortegnelse

NB nr. 2. September 2007

Jubilæumsnummer.

Forsiden:

MNFs 40 års-jubilæum

Side 2:

MNF gennem 40 år

Side 3:

Krig:

Efter Bikini af Halfdan Rasmussen

Side 4:

Militærnægterbevægelsens historie:

Dansk Fredshistorie – Kampagnen
mod atomvåben af Holger Terp

Side 5:

Militærnægterhistorier:

Side 6:

Militærnægtelse i dag:

Forsvarets dag

af Geert Grønnegaard

Side 7:

Militærnægterbevægelsen og

fremtiden:

Militærnægterforeningen – en del

af en tabersag?

af Henning Sørensen

Bagsiden:

Støt MNF!

*Militærnægterforeningens logo "Frø af ugræs" er et mælkebøttefrø,
tegnet af Flemming Bau.*

Af *Halfdan Rasmussen*

Jorden er støv og ild. Mennesketom. Forladt.
Intet levende ser stjernernes tegn i nat.
Ingen skal græde mer'. Ingen skal mere le.
Intet skal mere ske.

Her stod et træ engang! Solen og regnen lo
over en rede dér. Sneen bar fred og ro
ind i hver lille grens drømme om blomst og løv.
Alt er nu støv og støv.

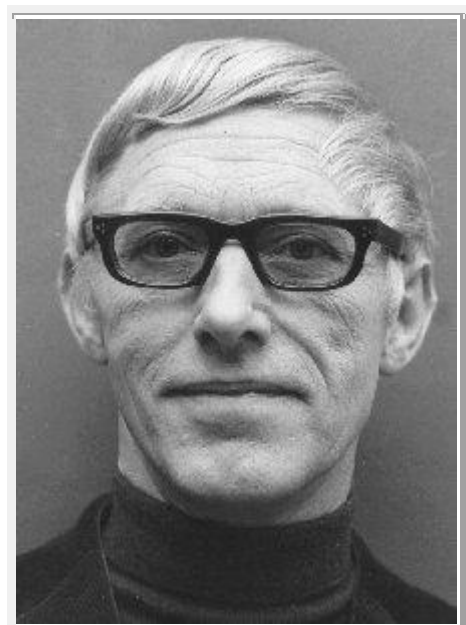
Her lå et hus engang! Dørene sang og peb.
Væggens ører bar lyd af hver fod, der sleb
livets små genfærdsspor ind i det støv, der faldt.
Alt er forstøvet. Alt.

Hare og hjort og ræv. Due og spurv og ravn.
Fisken i havets dyb. Alt hvad der havde navn.
Alt hvad det åbne liv kendt og bragte bud.
Alt er nu slettet ud.

Den som fik kærtegn nok. Den om hvis ensomhed
nætternes mørke skreg, før han fandt lys og fred.
Den som blev kold af had. Den som var ild og tro.
Alle fandt støvets ro.

Barn og bekymret mor. Elsker og bror og ven.
Nattens grå, vævre mus. Liv der gav liv igen.
Stemmer og lyd af skridt. Tavshed og råb i flæng,
sover i støvets seng.

Ilden dør stille hen. Livet er udslukt her.
Stilhedens hjerte slår bag det forladte ler.
Mennesket kom af støv. Alt skal forstøves blidt.
Støvet er rent og hvidt.

Halfdan Rasmussen
(Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv,
ABA)

Kilde: Alternativ, nr. [3], 1962. Oprindeligt trykt i digtsamlingen "Paa knæ for livet", 1948.

Halfdan Rasmussen var livet igennem til sin død i 2002 en trofast støtte og bidragyder til Militærnægterforeningen.

SANDPAPIR

2. årg. nr. 6

Kompedallejren

juni 1956

EFTER BIKINI

Jorden er støv og ild. Mennesket om. Forladt.
Intet levende ser stjernernes tegn i nat.
Ingen skal græde mer. Ingen skal mere le.
Intet skal mere ske.

Her stod et træ engang! Solen og regnen lå
over en redd, dér. Sneen bar fred og ro
ind i hver lille grens drømme om blomst og løv.
Alt er nu støv og støv.

Her lå et hus engang! Dørene sang og peb.
Væggene ører bar lyd af hver fod, der sleb
livets små genfærdsspor ind i det støv, der faldt.
Alt er forstøvet. Alt!

Hare og hjort og ræv. Due og spurv og ravn.
Fisken i havets dyb. Alt hvad der havde navn.
Alt hvad det åbne liv kendte og bragte bud.
Alt er nu slettet ud.

Den som fik kærtegn nok. Den om hvis ensomhed
nætternes mørke skreg, før han fandt lys og fred.
Den som blev kold af had. Den som var ild og tro.
Alle fandt støvets ro.

Barn og bekymret mor. Elsker og bror og ven.
Nattens grå, vævre mus. Liv der gav liv igen.
Stemmer og lyd af skridt. Tavshed og råb i flæng
sover i støvets seng.

Ilden dør stille hen. Livet er udslukt her.
Stilhedens hjerte slår bag det forladte ler.
Mennesket kom af støv. Alt skal forstøve blidt.
Støvet er rent og hvidt.

Halfdan Rasmussen

Dansk fredshistorie - Kampagnen mod Atomvåben

Holger Terp - bibliotekar, militærnægter og fredsaktivist på en meget lang række områder siden 1980 - fortæller i denne artikel fra Fredsakademiet bl.a. om dengang Militærnægterforeningens generalforsamling blev overvåget af Forsvarets Efterretningstjeneste, og han anfører, at ungdomsoprøret, der kulminerede i 1968, begyndte i militærnægterlejrene i 1950'erne:

Fra slutningen af anden verdenskrig havde fokus på atomvåben især været forbundet med magt og afskrækkende virkning.

Tilbage i 1944 havde den danske atomfysiker Niels Bohr (1885-1962) anbefalet den britiske premierminister Winston Churchill, at der blev etableret international kontrol med anvendelsen af atomvåben. Kort for starten på Korea-krigen skrev Bohr den 9. juni 1950 et åbent brev til FN, fordi "de løfter og de farer, der er forbundet med den tekniske udvikling, har nu meget kraftigt understreget nødvendigheden af afgørende skridt mod åbenhed som en første forudsætning for civilisationens fremskridt og beskyttelse".

Den danske debat om atomvåben kom, efter at NATO's ministerråd i december 1956 stadfæstede et politisk direktiv til NATO's militære ledelse. Ifølge historikerne Jonathan Søborg Agger og Lasse Wolsgård fastslog det politiske direktiv, "at alle NATO-styrker skulle være udrustet til hurtigt og med atomvåben at kunne besvare enhver form for aggression". USA meddelte, at moderne våben med kapacitet til at fremføre atombomber ville blive tilbudt alle NATO-lande.

Dermed blev den danske regering tvunget til at formulere en politik vedrørende atomvåben.

Regeringen erklærede i december 1957, at "regeringen ikke ville oplagre atomsprænhoveder eller opstille mellemdistanceraketter på dansk grund under de foreliggende forhold".

Det danske militær ønskede atomvåben, og luftvåbenet trænede anvendelse af taktiske kernevåben.

I midten af 1950'erne skete der en ændring i det almindelige syn på atomvåbenpolitikken med stigende bekymring for skader på sundhed og miljø forårsaget af atmosfæriske

atomprøvesprængninger. Einstein-Russell appellen fra 1955 førte til dannelsen af mange bevægelser for atomafrustning. Inspireret fra England blev den danske Kampagnen mod Atomvåben stiftet i januar 1960 af medlemmer af Aldrig mere Krig, den danske afdeling af War Resisters' International. Sidst på sommeren 1960 blev også Katolsk Arbejderaktion i Danmark stiftet som en afdeling af det internationale Unge Katolske Arbejdere.

Ved folketingsvalget i 1964 var atom-pacifisterne så stærke, at et nyt, liberalt parti, Fredspolitisk Folkeparti, blev dannet, men det lykkedes ikke partiet at blive repræsenteret i Folketinget.

I 1973 offentliggjorde Klaus Jørgensen den første akademiske disputats om "Atomvåbneenes rolle i dansk politik – med særlig henblik på Kampagnen mod Atomvåben".

Anders Boserup (1940-1990) og Claus Iversen fremlagde en afhandling om de britiske og danske påskemarcher i de forløbne otte år. På det tidspunkt havde de oprettet Institut for Freds- og

Konfliktforskning. Boserup var medlem af redaktionsudvalget for Journal of Peace Research 1972-1974 og arbejdede også for SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute, oprettet 1967)

med international lovgivning vedrørende kemiske og biologiske våben. Et eksempel fra 1972: "CBW og krigens lov" (hvor CBW står for kemiske og biologiske våben). Fra 1985 spillede Anders Boserup en nøglerolle i den europæiske udvikling af teorien om ikke-offensivt forsvar. Anders Boserups og andres arbejde tændte en voksende interesse i Danmark for freds- og konfliktforskning, der foreløbig kulminerede med dannelsen af Københavns Universitets akademiråds arbejdsgruppe for Freds- og Konfliktforskning i 1983, Københavns Fredsforskningsinstitut i 1984 (nu en del af Dansk Udenrigspolitisk Institut) og den transnationale stiftelse for freds- og fremtidsforskning i 1985 med svenske Jan Öberg i Lund.

Påskemarcherne mod atomvåben blev fulgt af demonstrationer mod Vietnam-krigen, og i januar 1967 blev den danske Bertrand Russell komité dannet for at organisere det internationale

krigsforbrydertribunals anden samling, som var blevet mødt med forbud i Paris og i Stockholm. Under stor opmærksomhed og debat blev den anden samling holdt i Roskilde i slutningen af november 1967. Tribunalets rapport blev offentliggjort i 50 eksemplarer på engelsk og 50 på fransk og 100 eksemplarer på dansk.

Dansk politi angreb en stor, fredelig demonstration mod Vietnam-krigen ved den amerikanske ambassade i København den 27. april 1968. Senere skabte diskussioner om imperialisme splittelse i de danske grupper mod Vietnam-krigen, men ud af bevægelsen mod krigen voksede bogforlaget Demos og dets samarbejde med Aldrig mere Krig om analyse og kortlægning af den danske rustningsindustri og krigsforskning. En opgave, der fortsat varetages af Aldrig mere Krig. Under Vietnam-krigen ydede komiteen til hjælp for amerikanske desertører også hjælp til tidligere USA-soldater i Danmark.

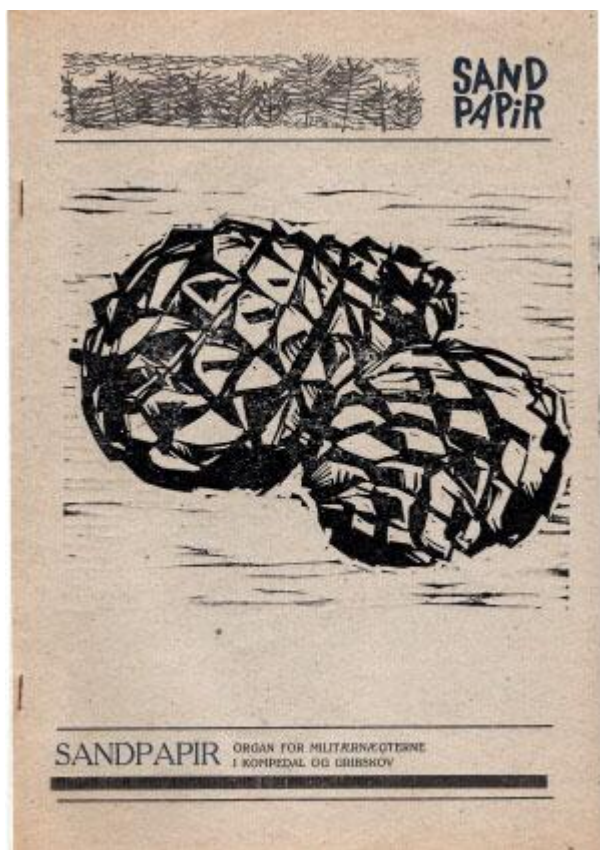
Ungdomsoprøret, der kulminerede med den delvise besættelse af Københavns Universitet i 1968, begyndte i militærnægterlejrene i 1950'erne.

Militærnægterne begyndte at organisere sig i 1965, og i januar 1967 oprettede de deres egen forening. Frem til 1973 steg antallet af danske militærnægtere, og politikerne følte sig tvunget til at ændre udskrivningssystemet for at bremse deres voksende politiske indflydelse.

I 1973 blev den årlige generalforsamling i Militærnægterforeningen overvåget af Forsvarets Efterretningstjeneste. Overvågningen blev temaet for undersøgelser i to senere kommissionsdomstole, og der kunne være brug for en tredje. Denne historie kræver mere efterforskning.

Artiklens forfatter Holger Terp.

Forside af bladet "Sandpapir", der oprindeligt var Kompedal-nægternes interne organ og senere blev fælles for Kompedal og Gribskov.

Den første af de danske atommarcher fra Holbæk til København startede fredag den 21. oktober 1960 med cirka 500 deltagere. Tre dage senere var mere end 10 gange så mange forsamlet på Rådhuspladsen i København.

Militærnægterforeningen og demokratismen.

Det danske samfunds udvikling i 1960'erne er blevet beskrevet ud fra mange synsvinkler. Økonomisk. en periode med voldsom vækst, høj beskæftigelse, hastigt voksende levestandard (efter en halv snes år med lav vækst, begrænset velstandsstigning, og høj ledighed). Uddannelsesmæssigt: perioden med uddannelseseksplosionen (efter 1957 folkeskolereformen), stejlt stigende andel i højere uddannelse, gymnasie- og universitetsudbygning. Befolkningsmæssigt: de store årganges indmarch på bolig- og ægteskabsmarkedet, og kvindernes stejlt stigende erhvervsdeltagelse.

Bevidsthedsmæssigt har nogen hæftet sig ved "ungdomsoprøret" eller "studenteroprøret" i 1968-69. Man har såmænd endda talt om "1968-generationen". Det er nu nok mere virkelighedstro at tale om en bevidsthedsrevolution, begyndende omkring 1960. En revolution med international baggrund.

Forhistorie: Den folkelige politiske rejsning i de 2 sidste år af 2. verdenskrig ebbede nogenlunde ud under den kolde krig. A-bomberne over Japan var længe siden. Koreakrigen var langt væk og Jutlandia var et kuriosum. Englands, Frankrigs og Israels overfald på Ægypten i 1956 og Sovjets ditto på ungarerne samme år bidrog til en almindelig følelse af politisk afmagt: magten sad altså stadig i spydstagen - og de politiske fløjes tilbedelse af de hhv. "demokratiske" og "kommunistiske" idealer klang hult. Unge mænd anså værnepligten for noget pligtmæssigt og selvfølgeligt, der skulle overstås - hvad man egentlig skulle forsvare og sammen med hvem? Tjah, man gik på øvelser på "blåt" og "orange" hold, og det var jo nok de slemme russere - men det kaldte ikke på engagementet hos "folke-madsen".

Imidlertid: da den danske krigsmagt i 1960 skulle udrustes med A-våben (Honest John raketter, jord-til-luft raketter beregnet til A-bomber i Hiroshima-format, til "forsvar" af København) skete der noget. Det lykkedes nogle fredsbevægelsesveteraner at skabe presse-opmærksomhed på udlosningen af raketterne i Århus. Næsten samtidig startede i England "Campaign for Nuclear Disarmament", som med en protestmarch i påsken 1960 fra Aldermaston basen til Trafalgar Square i London samlede mere end 100.000 mennesker i protest mod atomoprustningen. Foreningen Aldrig mere Krig (AmK) sendte højskolelæreren og digteren Carl Scharnberg på "studietur" til påskemarchen - og han kom hjem med den overbevisning, at "Det kan vi også gøre". Så det gjorde vi. I efterårsferien 1960 iværksatte Kampagnen mod Atomvåben den første danske atommarch fra Holbæk via Roskilde til København. Arrangørerne havde officielt aftalt, at man ville gennemføre marchen, hvis 200 mødte op på havnen i Holbæk. Uofficielt ville man gå, hvis blot 100 mødte frem. Vi kom 800! Og da vi kom til rådhuspladsen, var vi vel 30.000. Den største forsamling siden folkestrejken i 1956.

Bevidsthedsrevolution? Budskabet var: "Det gælder dit barn! Bomben angår dig - Og din stilling til bomben gør en forskel!" Budskabet fejede "det er jo lige meget, hvad (lille) jeg mener" opgiveness til side. Fejede? Det er nok mere dækkende at sige, at budskabet blev en murbrækker for åbning til en mere bevidst og selvbevidst holdning hos især de unge.

Som før nævnt: Unge mænd anså værnepligten, soldatertjeneste og kadaverdisciplin for noget pligtmæssigt og selvfølgeligt, der skulle overstås - hvad man egentlig skulle forsvare, hvem man skulle skyde på, og sammen med hvem man skulle gøre det, ja det var jo den overordnede sag. I 1962 var antallet af militærnægtere i Danmark ca. 415 ud af en værnepligtsårgang på ca. 35.000. Og vi var gemt langt væk fra biograf, kro, og andre forlystelsesmuligheder i Gribskovlejren og Kompedallejren, beliggende 25-30 km fra nærmeste købstad. Nægtere blev anset for nogle særlige størrelser.

Det blev der lavet om på!

I vinteren 1962-63 sendte nægterne i Kompedallejren brev til alle gymnasier, højskoler, lærerseminarier, .. med et tilbud om at stille en gruppe nægtere til en diskussionsaften. Tilbuddet blev modtaget - vi kom rundt til temmelig mange uddannelsesinstitutioner.

Samtidig foreslog nægterne i Kompedal museerne i Viborg og Århus, at de kunne komme som arbejdskraft på museerne i stedet for at lave skovarbejde. Museerne sagde ja tak og bad lejrledelsen/indenrigsministeriet om at få nægttere. I løbet af et halvt år fik Skovgårdmuseet i Viborg og Forhistorisk Museum i Århus nægttere i en "udstationeringsordning". På den måde øgedes nægternes kontaktflader i lokalsamfund. Flere selvejende institutioner fulgte.

I 1965 etableredes Militærnægternes Oplysningskontor i København og i Århus. Der blev trykt løbesedler og små klistermærker. Militærnægterne blev synlige i samfundet. Antallet af henvendelser voksede, det samme gjorde antallet af militærnægttere. Og 29. januar 1967 stiftedes så Militærnægterforeningen, på initiativ af politisk motiverede nægttere i Gribskovlejren. Studentersamfundets lokaler i en baggård i Vesterbrogade i København. Steen Folke, talsmand i Gribskovlejren, blev formand. Vi udgav "Nægterbulletin" - som stadig udkommer, efter 40 år, stadig med mælkebøttefrøet som mærke! Indbydelser til diskussionsmøder blev stedse flere. I hele Norden voksede bevægelsen - i en finsk Nordvisionsudsendelse 1967 om nægterforhold i Skandinavien deltog bl.a. Steen Folke og Ove Buntzen fra bestyrelsen. Der var adskillig kontakt mellem MNF og de nordiske foreninger, med besøg og støtteerklæringer.

Også i Norge, Sverige, Finland, Tyskland og USA blev diskussionen om individets ansvar for egne handlinger, også militære drabshandlinger, levende, og antallet af militærnægttere voksede. Vietnamkrigen blev et vigtigt omdrejningspunkt for debatter om det at være soldat. En tiltagende del af nægterne var motiverede af utilfredshed med USA's og øvrige NATO-landes imperialisme, mere end af den pacifisme, som Aldrig Mere Krig stod for. En vigtig inspiration var amerikanske avisers dækning af Vietnamkrigen, en dækning som blev formidlet til danskerne af Gribskov-nægttere med plancher på Gammel Torv i København.

Militærnægterforeningen tog sig særligt af en ny gruppe: amerikanske desertører, som valgte at forlade tjenesten f.eks. i Tyskland, når de skulle overflyttes for at skyde vietnamesere. Nogle af dem søgte politisk asyl i Danmark, under henvisning til, at de ellers ville være tvunget til at udføre krigsforbrydelser - eller blive fængslet for deres samvittigheds standpunkt. NATO-landet Danmark sendte dem tilbage til overflytning eller fængsling. Siden måtte vi i stor diskretion hjælpe dem til ophold i Sverige, som gav dem asyl.

Den konservative indenrigsminister Poul Sørensen (minister 1968-1970) indvilgede som den første danske indenrigsminister i at deltage i et offentligt møde med hans militærnægttere. Mødet blev holdt i Vartov, og det blev et vældigt tilløbsstykke. Ministeren udtrykte sin respekt for nægternes bevidsthed og samvittighed - ikke mindst når nægtertjenesten jo faktisk kostede 6 måneder mere end militærtjenesten. Og at han i øvrigt fortsat, som konservativ, var helt uenig i nægternes syn på militæret. En munter tildragelse under mødet var, da foreningens formand spurgte ministeren, om han ville dække portoudgiften til de mange breve om udstationeringsordningen - det var jo sådan set en offentlig opgave at give sådan oplysning. Poul Sørensen sagde, at han ikke havde hjemmel til at betale - og hvis han havde haft det, ville han sgu ikke! Endnu større blev grinet, da ministeren, stillet over for kritik af nægternes ørkesløse skovarbejde, udtalte: "Jamen, skovarbejde er da nyttigt"

Nægterne krævede, i lighed med hvad man havde iværksat i Norge, en uddannelsesordning ("rekruttid") for militærnægttere, bl.a. omfattende freds- og konfliktvidenskab og ikke voldelig konflikthåndtering. Ministeren accepterede på Vartov-mødet at iværksætte et udvalgsarbejde, med deltagelse af foreningen, og det resulterede i et forslag til uddannelsesordning. Forslaget blev i noget reduceret form iværksat, da ministeriet købte den gamle Antvorskov Højskole og indrettede den til Militærnægterskole. Den næste Militærnægterskole blev etableret i den nedlagte Sjellebro Kro på Norddjursland. I 1969 havde Militærnægterforeningen sendt brev til alle landets vuggestuer, børnehaver, fritidshjem og andre institutioner, med oplysning om udstationeringsordningen, og med besked om, at nærmere oplysning kunne fås ved telefonisk henvendelse til Indenrigsministeriets 2. kontor. De ringede! Ministeren måtte oprette et militærnægter-kontor, "Civil værnepligt", til at tage sig af nægttere og udstationeringer.

Flere og flere nægtede militærtjeneste. En del befalingsmænd og officerer meldte sig som nægttere, efter overvejelser om krigsvæsenets rolle. Det var så mange, at det gav krigsmagten

problemer for afholdelse af mønstring/genindkaldelse. I 1972 var nægtertallet kommet op på ca. 4608 - eller ca.18% af værnepligtsårgangen. En tredje militærnægterlejr var i 1968 blevet åbnet i Karsemoselejren i Nordsjælland. Foruden de tre faste lejre i Kompedal, Gribskov, Karsemose, var der på det tidspunkt to midlertidige lejre i Jylland, Frøslev og Vitskøl. Efter åbningen af nægterskolerne blev det en moderetning blandt nægterne som sagde, at "rigtige nægttere" var lejr-nægttere. Deraf behovet for de midlertidige lejre - men der var stadig mange nægttere til udstationering! Og der var ca. 14 oplysningskontorer!

Civil Værnepligt var administrativt svulmet op til to kontorer, et i Tåstrup og et i Silkeborg. Torben Gjedde var øverste chef for dem begge.

Der er nok tilladeligt at være så ubeskedent at påstå, at den stærkt voksende tilbøjelighed til selvstændig stillingtagen hos unge i sessionsalderen også var medvirkende til, at krigsmagtens ledere fandt det nødvendigt at "demokratisere" indkaldelsestiden, nedtone kadaverdisciplinen, og behandle de indkaldte mere ordentligt end nogensinde tidligere.

Organisationen og tidsånderne:

Militærnægterforeningen blev som nævnt stiftet i januar 1967, med to hovedsagelige formål: at få flere til at nægte - og at være interesserepresentation for militærnægterne. Ikke længe derefter blev en nægterstrejke iværksat i Kompedallejren. Hans Otto og jeg kørte ud til lejren for at snakke med de strejkende om formål med strejken og om eventuel opbakning fra foreningen og de andre lejre. Vi blev mødt med spørgsmålet: "Hvad kommer I gamle pampere her for? Vil I befamle vores aktion". Gamle pampere - jeg var vel 24! Det lå i tidsånden, at faste og langvarige strukturer ikke var velset. En af de konsekvenser, vi drog, var at en formandsperiode var på ét år - højst! Det gik helt godt, så længe der var en vis kontinuitet i bestyrelsen. Steen Folke - Troels Toftkær - Viggo Jonassen - Mogens Lind Pedersen (siden omdøbt til Kløvedal). Det kunne sommetider knibe. Engang i 1970 skrev bestyrelsen en efterlysning i Nægterbulletin: "Har nogen set formand Mogens"?

For en del af foreningens stiftere var det væsentligt, at Militærnægterforeningen kunne agere mere politisk end man oplevede, at den "rent pacifistiske" Aldrig Mere Krig gjorde. Mange nægttere opfattede ikke sig selv som pacifister men som modstandere af undertrykkende samfundssystemer, der brugte militær magt til at opnå deres mål. Mange nægttere støttede Vietnams frihedskamp og andre væbnede frihedsbevægelser, der bekæmpede kolonimagter og apartheidstyret i Sydafrika - og mange anså også dengang NATO som et redskab for USA's forsøg på at opretholde et verdensherredømme.

I 1970-1971 kørte vi landet rundt, 3 biler med plancheudstilling og løbesedler i efterårsferien. 24 byer blev besøgt i efterårsferierne.

Hen i 1970'erne slog en ny tendens igennem, jeg vil kalde den "Arbejderismen". Der blev flertal for det standpunkt, at soldater og nægttere "objektivt" havde fælles fagforeningsinteresser. Foreningen blev faktisk omdøbt til "Militær- og Nægterforeningen". I mit hoved var det at skræve for vidt - jeg ville ikke være med i en forening, der skulle argumentere for forede kister til døde soldater. Det gik dog over igen (*årstal?*) - og så blev Viggo igen medlem af foreningen.

Og så faldt nægter-tallet

Ovenfor har vi nævnt udstationeringsordningen, som blev et kraftfuldt værktøj i arbejdet med at få militærnægtelse og militærnægtere accepteret som en påtrængende - og normal! - stillingtagen for den enkelte. Ordningen blev også en væsentlig faktor i at opløse militærnægterbevægelsen som bevægelse. En stadig større del af nægterne tog efter et kort skoleophold direkte ud i udstationering, og lejrene blev især for "totalnægtere" og lidt mere skæve eksistenser. Der blev nok også røget lidt rigeligt i nogle af lejrene, som jo da også fik kapaciteten reduceret noget ved uforsigtig rygning. Det førte i tur og orden til nedlæggelse, først af Karsemoselejren, siden Kompedallejren - og til sidst overgik den ældste, Gribskovlejren (åbnet i 1918) til anden anvendelse - nu asylcenter.

En anden medvirkende faktor til faldet i nægtertallet var arbejdsløsheden. Den steg efter energikrisen i 1973, og flere og flere unge meldte sig frivilligt til forsvaret, hvilket betød at man ikke

behøvede at tvinge så mange til at aftjene værnepligt.

Ophøret af Vietnam-krigen kan også have gjort krigstjenesteproblemet mindre påtrængende for unge sessionspligtige.

Men den nok tungest vejende faktor var en ændret ministeriel praksis. I 1977 fandt Ministeriet ud af at give et større antal frinumre til folk der nægtede militærtjeneste, således at procenten af tvungne i tjeneste blev lige høj (eller lav) for folk ved Civil Værnepligt og Forsvaret. Frinumre til over 50% nægtede gav god luft på tjenestestederne, og personalet ved Civil Værnepligt måtte reduceres kraftigt i årene 1977-78.

Nedenfor er gengivet en tabel med værnepligtsstyrelsen officielle opgørelse af nægter-tallet.

Om organisationen: Den første bestyrelse for Militærnægterforeningen bestod i 1967 af følgende folk: Steen Folke, Troels Toftkær, Kell Helmer, Knud Jensen, Ove Buntzen Larsen og Niels-Arne Nielsen. (Anders Bune, Hans Otto, Viggo Jonassen) *NB her bør nok kigges i gl. nægterbullet!*

Den første store opgave som foreningen tog op var, at gøre det tilladt at nægte militærtjeneste af politiske grunde. Kravet var blevet rejst før foreningens stiftelse, af bl.a. den senere formand Troels Toftkær, som sammen med flere angav modstand mod NATO og NATO-landenes imperialismen som den egentlige årsag til at nægte. Allerede året efter var dette mål opnået, idet indenrigsminister Poul Sørensen signalerede til sessionskredsene at tillade andre begrundelser end de rent samvittighedsmæssige. Han var blevet spurgt, om hans politiske overbevisning ikke var en samvittighedssag?

Et andet emne man tog op, var om sessionen skulle have "lov til" at tvinge folk ind i Civilforsvaret, som efter myndighedernes mening ikke var militært. Efter vor offentliggørelse af *Den hemmelige samarbejdsaftale mellem militær og Civilforsvar* gav ministeren også på dette punkt efter.

Et tredje: Efter 1970 blev det også muligt for allerede indkaldte soldater at nægte tjeneste. Det skulle bare foregå på en autoriseret blanket, som også oplysningskontorerne formidlede.

Et fjerde: Kravet om en "rekruttid" med fredsuddannelse og undervisning i ikke voldelig konflikthåndtering blev - for nogen lidt overraskende - accepteret af den konservative indenrigsminister på mødet i Vartov i 1969 - derefter fulgte et udvalgsarbejde, som resulterede i en uddannelsesordning - og så i 1971 oprettedes Militærnægterskolen i den tidl. Antvorskov højskole, godt nok med kortere uddannelsestid end beskrevet i betænkningen

Straks fra begyndelsen havde foreningen en tilslutning på ikke mindre end 84 % i lejrene og blandt de udstationerede nægtede.

Fra 1968 var talsmændene i lejrene fødte medlemmer af bestyrelsen.

Generalforsamling blev holdt i København i september måned. Fra 1968 til 1970 følgende steder:

Kanibalen på Universitetet, Cafe den Grønne i Guldbergsgade, Land og Folks sal i Dr. Tværgade. Sidstnævnte sted blev aflyttet af PET - vi ved endnu ikke, hvem der udførte aflytningen.

Sammen med foreningen AmK drev Nægterforeningen to oplysningskontorer i Aarhus og København (og i en periode også i Esbjerg.) Kontorerne blev benævnt MNOPL, *Militærnægternes Oplysningskontor*. De havde åbent en gang om ugen, torsdag fra 18-20. De stod for kopiering og distribuering af oplysningspjecer. Desuden formidlede kontorerne personer til at holde indlæg på skoler, højskoler, ungdomsklubber og lign. Om det skønne i at nægte militærtjeneste.

Foreningen havde også ambitioner om at forsyne omverdenen med "halvårsskrifter" hvori man diskuterede *militærnægtervilkår*.

Det blev til fem småskrifter på omkring 50 sider hver med følgende titler:

Civil Værnepligt – en modbetænkning 1967, *Militærnægtelse og politik* 1968, *Den hemmelige samarbejdsaftale mellem militær og Civilforsvar* og *Militærnægtelse i andre lande* 1969 og omkring årsskiftet 1970, forkortet udgave af *Grundbog for hærens menige*.

Udstationering og meningsfyldt arbejde

Helt tilbage fra den første militærnægterlov i 1917 havde et grundprincip været, at nægterne skulle anbringes langt væk fra hvad som helst - og at de ikke måtte udføre "almindeligt arbejde". Det skulle være "arbejde", som kun ville blive udført, når der var nægttere. Omgivet af øde skove og dertil meningsløst arbejde, var mange nægttere ofte i en deprimeret tilstand, som ikke virkede befordrende på den daglige arbejdslyst.

Fra 1962 blev det muligt at aftjene en del af den *civile værnepligt* udenfor lejrene. Initiativet kom fra talsmænd og andre i Kompedallejren, og det blev støttet af forfatter og museumsleder Peter Seeberg i Viborg. Siden fulgte Forhistorisk Museum i Århus - og så bredte ideen sig.

Nogle nægttere fandt bolig i nærheden af udstationeringsstedet. Andre blev kørt frem og tilbage mellem lejren og arbejdsstedet. Således havde Kompedallejren en gammel, godt slidt bus, ført af en arbejdsleder kaldet *Pisken* i 1965. Bussen bragte bl.a. en flok nægttere dagligt til Viborg Stiftsmuseum. På det tidspunkt var der indført en uautoriseret regel om, at en nægter skulle have været i lejren i 3 mdr. for at blive udstationeret.

Tilbage var stadig arbejdet i skoven og lejren. På mange virkede dette meget lidt meningsfyldt, og det kom da også jævnligt til konfrontationer mellem personale og værnepligtige.

I Kompedal blev der flere gange foranstaltet arbejdsvægring med medfølgende knubbede ord, hærværk og voldsomheder.

I Gribskov blev der flere gange i slutningen af 60-erne foranstaltet strejker til fordel for meningsfyldt arbejde. Sålænge nægterne holdt strejkerne indenfor få dage af gangen, blev de kun idømt disciplinærstraf. Men pludselig i 1969 skiftede ministeren holdning og stillede en større flok for retten i Helsingør, som kvitterede med en uges fængsel for gentagne strejker. En siden opstigende embedsmand i ministeriet sagde i den anledning: "Det giver os jo problemer med fængelskapaciteten". Nægterforeningsformanden svarede: "JA!". Der fulgte vistnok ret mange benådninger!

Militærnægterforeningen holdt det år et sommerseminar i en spejderhytte i Ganløse, hvor man fik advokat Søren Søtoft Madsen til at line juraen op for de deltagende nægttere.

Som ovenfor nævnt blev først én, så en anden nægterskole oprettet (1971 Antvorskov, siden (*år?*) Sjellebro på Norddjursland). De værnepligtige fik, efter norsk model, 4 ugers introduktion, og bag efter valg mellem mange forskellige arbejdssteder indenfor den kulturelle og sociale sektor. Mere end hver anden af de nævnte institutioner blev godkendt til at have værnepligtige. De faglige organisationer knurrede lidt, men parolen lød, at en udstationeret nægter kunne være en løftestang, som påviste behovet for arbejdskraft!

At nægterne engagerede sig i tjenesten og i arbejdsopgaverne blev påskønnet af institutionerne. Også for livsforløb fik tjenesten betydning: en uautoriseret undersøgelse viste den gang, at hver anden nægter skiftede erhverv efter udstationering.

Nægterne (størstedelen!) var tilfredse - institutionerne var tilfredse. Alt tegnede godt indtil 1977, hvor som nævnt Indenrigsministeriet fjernede en hel del nægttere ved at give dem frinumner. Så blev pludselig sagen vendt en halv omgang: Nu havde institutionerne oparbejdet et behov for arbejdskraft, og så kunne alle pludselig ikke få!

Om organisationen og nægterne fra midten af 1970'erne og frem - må andre skrive!

Karl-Johan Rubæk

Viggo Jonassen

med bidrag fra Troels Toftkær og Ove Buntzen Larsen

”Blå Bog”:

Karl-Johan Rubæk, født på Strynø 1942, sømand, elektromekaniker, socialarbejder, AF-konsulent o.a.

Militærnægter i Kompedal

januar 1965

Udstationeret på Viborg Stiftsmuseum

maj 1965 til oktober 1966

Sekretær i Militærnægterforeningen

september 1968 til sept. 1970

Konsulent i Civil Værnepligt

marts 1974 til oktober 1977

REJSENDE I ARKÆOLOGI v/
Rud Kjems.

I en periode var jeg sammen med museumsassistent Karl Johan Rubæk beskæftiget med prøvegravninger og småudgravninger på Skive- og Viborgeggen. Her er vi fotograferet under udgravningen af to bronzealdergrave i Grynnerup i Salling. Rubæk peger og forklarer lodsejeren om fundet. Jeg står yderst til højre.

<http://www.ancient-astronomy.dk/oktmag00.htm>

I årene 1965-67 aftjente jeg min værnepligt som militærnægter, - dels i Kompedal Lejren og dels som medarbejder på Viborg Stiftsmuseum. På museet var jeg en stor del af tiden involveret i arkæologiske udgravninger, hvilket passede mig fortrinligt, da jeg allerede gennem en del år havde været meget optaget af arkæologien. Efter en kort oplæringsperiode kom jeg til at deltage i mange prøvegravninger sammen med bl.a. assistent Karl Johan Rubæk, der i øvrigt også i sin tid var kommet til museet som militærnægter. De fleste af disse prøvegravninger fandt sted på Skive-egnen.

Viggo Jonassen, født Svendborg 1944. Cand.scient.pol., lektor i socialpolitik 1976-2004, byrådspolitiker i Århus 1974-1978 og 1986-1993

Atomkampagnedeltager 1960-1965

Militærnægter i Kompedal november 1962 - marts 1963, udst. Forhistorisk Museum Århus 1963-64

Medstifter af Militærnægternes Oplysningskontor

Medstifter af Militærnægterforeningen og bestyrelsesmedlem, formand 1969-1970

MILITÆRNÆGTER - FANGET I ET MODSÆTNINGSFYLDT FARVAND

Jeg var militærnægter i 1979. Et godt år, et godt hold. Det var dengang, man endnu sendte alle nægttere til introduktion på Antvorskov ved Slagelse. Og hvor der endnu var nægttere i lejr i Gribskov og en særlig form i Sjellebro på Djursland, hvor man boede privat uden for lejren og lavede legepladser eller arbejdede hos Abbe Pierre Klunserne i Århus. Fredag var man så i lejren for at få penge og holde møder.

Der var god grobund for fælles identitet. En identitet, der var næret af systemets dobbelthed af meningsfuld humanitært arbejde på den ene side og tvang og straf på den anden. Vi var tvunget ind, vi var inde 11 måneder mod de militære værnepligtiges ni måneder. Vi var på lommepege og madpenge med ret til supplerende socialhjælp mod dokumentation af udgifter i modsætning til de værnepligtige soldaters løn. Vi var civile værnepligtige, men under militær straffelov og formelt placeret under forsvarsministeren. Og flere af de ting er stadig gældende.

Det humanitære arbejde gav god mening. Det gjorde tvangen i systemet med civil værnepligt ikke - og det gør den heller ikke i dag. Ikke ud over at legitimere den militære værnepligt som institution.

Så min tid som nægter var både en tid i klar opposition. Og i klar position som en del af et nyt fællesskab: Militærnægterne.

Det var gode tider med spektakulære aktioner mod det militære system som sådan. Vi lavede en symbolsk fuck-finger i storformat - det var dengang, det fingertegn endnu var forholdsvis nyt - som vi modtog flådebesøg på Århus Havn med. Vi lavede en tre-fire meter høj Justitia for ligeløn med soldater, som vi rullede igennem Århus' gader. Senere en tre meter bred lagkage til Natos 30 års fødselsdag pyntet med kranier, hvor der væltede 25 liter teaterblod ud på Strøget i Århus, da kagen blev skåret for. Vi lavede aktion for ligeløn og var med ved en stor festkoncert i Den Grå Hal på Christiania, der desværre sved til os med et stort underskud. Og vi var med ved en ditto-fest på Østergades Hotel i Århus og flere indsamlinger, hvor underskuddet - og et flere tusind kroner stort lån i Militær- og Nægterforeningen - blev dækket ind. Vi var med ved en aktion mod dansk industris deltagelse i F16 flyproduktion på B&W Elektronik i Lystrup. En flot sommerfest i Sjellebro. Men også en sidste aften i lejren i Sjellebro, hvor opsparede frustrationer mod systemets indbyggede konflikter kogte over hos nogle, så det endte i hærværk og pis og bæ i hjørnerne. En sidste afsluttende episode, hvor vi dagen efter kollektivt forhindrede en politianmeldelse mod nogle få og valgte - alle som en - at dække den skide regning på i alt 10.335,75 kroner. Så var der ligesom betalt.

Jeg håber, at nægterne anno 2007 lige som os plejer de fælles oplevelser og den fælles identitet. Behovet for synlige nægttere er lige så stort i dag, som et stort og klart JA til, at der er en anden vej. Ikke mindst nu, hvor militæret taler om, at den danske soldat har vundet ny hæder, ære og mening. Hvor Danmark deltager i den første angrebskrig i nyere tid. Hvor Danmark er meget tæt forbundet med en moralsk tvivlsom - og sikkerhedsmæssig på mange måder farlig supermagt. Og hvor der stilles færre og færre spørgsmål tegn ved dansk våbenproduktion.

Jørgen Bollerup "Bolsje" Hansen

Århus

Geert Grønnegaard
Leragervej 8
4174 Jystrup
Tlf. 57 52 82 50

Forsvarets Dag

Fra og med 2006 har Forsvarsministeriet overtaget tre hidtil helt civile funktioner: Sessionerne, civilforsvaret og selve administrationen af militærnægtertjenesten.

Sessionerne var fra gammel tid en slags offentlig civil ”retsakt”, hvor civile dommere og bisiddere sikrede, at alt gik retfærdigt til; at f.eks. præstesønner blev behandlet og indkaldt på samme måde som bondesønner, hvad de ikke altid var blevet i 1800-tallet. Da det efter 1. verdenskrig blev lovligt at nægte militærtjeneste, sikrede systemet, at nægterne blev hørt, og at deres beslutning blev ført til protokols.

Ved en af de gammeldags sessioner på øen Fur i Limfjorden oplevede man da i 1950’erne, at en hel årgang af de unge mænd (6 mand) lod sig indskrive som nægtere - Sådan!

I dag med det nye system bliver det sværere. De unge mænd får besked på at møde frem til en ”Forsvarets Dag”, som finder sted på den nærmeste af fem kaserne spredt over hele landet. Deres jævnaldrende piger kan man ikke koste rundt med, men de bliver inviteret til også at deltage. Når de unge med deres brev er kommet igennem kasernevagten, får de så ”noget på underholderen”. De skal ligesom på de gamle sessioner igennem lægetjek og intelligensprøver og udfyldning af skemaer, men ind imellem er der ingen kedelig ventetid. Alle de militære værn er repræsenteret med arbejdende udstillinger inde og ude – film, plancher, det fineste materiel og instruktører, der kan svare på alle spørgsmål –

Ifølge værnepligtsloven er militærnægtertjenesten en af fire ligestillede måder, man kan aftjene sin værnepligt på, så i princippet skulle man blot ved første fremmøde kunne fremsætte sin begæring om nægtelse, og så kørte løbet. Men Forsvarsministeriet tolker på en anden måde. De udlægger det sådan, at den værnepligtige først skal udskrives til en eller anden militær institution, som han angivelig ikke ønsker. Først derefter kan han nægte dette – i personlige breve frem og tilbage til myndighederne. Man vil for alt i verden undgå, at hans fornuftige beslutning kunne smitte af på de

jævndrende.

Når rekrutteringen som nu sker på militærets hjemmebane, kan man godt have sin tvivl, om de behandler nægterne på en fair måde. Forsvarsministeren fik et § 20 spørgsmål i Folketinget herom, men bedyrede, at nægterne fik fuld orientering. Vi har ikke fået tjekket det endnu. Man kunne mistænke dem for at have et par foldere om militærnægtelse, som de så anbringer på dametoiletterne, medens kampvogne og jagerbombere buldrer løs på filmene i forhallen; og at de enkelte nægtere, som på forhånd har besluttet sig, bliver mandsopdækket eller isoleret i særlige lokaler.

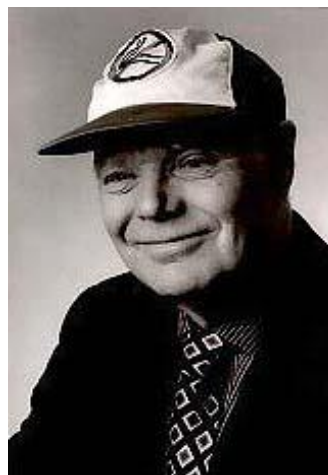
Hvis I kender unge mænd, som lige har fået indkaldelse til en ”Forsvarets Dag”, så bed dem om at give os en situationsrapport om, hvordan det foregår, og specielt om, hvordan man oplyser og registrerer militærnægtelse.

Vi er allerede nu et flot stort mindretal (ca. 30 pct. af de tvangsudskrevne), men det måtte da gerne blive et flertal, indtil man helt afskaffer værnepligten, og militærvæsenet en skønne dag helt sygner hen af mangel på næring.

Geert Grønnegaard

Henning Sørensen

Forfatter, fhv. skraldemand
Villa Pax, Irisvej 17
8500 Grenaa, tlf. 86 32 16 79

Henning Sørensen.

Militærnægterforeningen – en del af en tabersag?

Året var 1942, jeg var 10 år og tænkte meget på den krig, der rasede ude i verden, og som jeg hørte de voksne tale om, læste om i avisen, og som også prægede dagligdagen i form af varemangel og tyske soldater i gaderne.

I religionsundervisningen i Havnevejens Skole i Grenaa gennemgik førstelærer August Gandrup de ti bud for os elever. Da han nåede til budet ”du må ikke slå ihjel”, fortalte han, at nogle havde som en del af deres forståelse deraf, at de ikke ville være soldater. De kom så i stedet i en arbejdslejrovre i Grib Skov i dobbelt så lang tid som soldaterne var i ”kongens klæ'r”. Selv om Gandrup mente, at denne udlægning af teksten var forkert, så tog jeg mit livs første beslutning af idemæssig

karakter: Når jeg nåede den alder, ville jeg være militærnægter!

I juni 1945 vedtog Rigsdagen med stort flertal at indføre dødsstraf med tilbagevirkende kraft over de groveste landssvigere. Jeg tænkte over. Vist var de, der kunne blive tale om at skyde, ikke Vor Herres bedste børn; men at henrette dem det ville jo være at bruge de samme metoder som tyskerne. I oktober samme år så jeg i Djurslands Venstreblad, som jeg var avisbud for, at der på foranledning af professor, dr.theol. Hal Koch foregik en underskriftsindsamling mod dødsstraffens genindførelse. Jeg fik redaktør Jørgensen til at skaffe mig nogle underskriftslisten, og det lykkedes mig at samle 26 underskrifter fra folk, der havde valgt, altså var over 25 år. Djurslands Venstreblad bragte en omtale af mit virke, og nogle sagde: ”Han er ikke rigtig klog”, andre sagde: ”Sådan skulle vi gøre alle sammen”. Dette samme har folk sagt om det, jeg har haft at sige ind i den offentlige debat gennem mere end 60 år. Det første har aldrig slået mig ud. Det andet er aldrig gået mig til hovedet.

Jeg valgte tidligt at tage arven op efter min farfar og blive organiseret afholdsmand. I 1951 var jeg til årsmøde i Blå Kors (der indtil 2001 var en afholdsforening) i Aalborg. Der så jeg en plakat for Aldrig mere Krig på et plankeværk. Jeg noterede adressen derpå og skrev dertil, da jeg kom hjem, og bad om at blive medlem, hvilket jeg nu har været i 55 år. I 1954-56 var jeg i militærnægterlejr, jeg blev formand for lokalafdelingen af Aldrig mere Krig i lejren, og jeg fik i en årrække sæde i A.m.K.s hovedbestyrelse. I mine nægterår blev jeg også medlem af det desværre hedengangne Kristeligt Fredsforbund.

Jeg var med i Kampagnen mod Atomvåben og oplevede det voldsomme boom i antallet af militærnægtere i 60'erne og 70'erne. I 1967 stiftede nogle vistnok overvejende unge mennesker Militærnægterforeningen. De var i opposition til Aldrig mere Krig, og de understregede meget, at de ikke var pacifister. Undertiden kunne man få det indtryk, at de mente, at pacifisme og ikke militarisme var problemet. Alligevel meldte jeg mig ind i Militærnægterforeningen i stiftelsesåret ud fra den tanke, at jo flere der unddrog sig militærtjeneste jo bedre, uanset hvad motivet var. Jeg tog dog mit medlemskab op til overvejelse, da navnet en tid blev ændret til Militær- og Nægterforeningen, idet man også åbnede for militærkritiske soldater. Jeg valgte at blive. Min egen pacifisme var uanfægtet; men en militærkritisk soldat måtte trods alt være at foretrække for en militærliderlig soldat, og Militærnægterforeningen kom tilbage i sit oprindelige spor.

Efterhånden blev jeg klar over, at da jeg som 10 års dreng valgte at blive militærnægter, blev kimen lagt i vort folk til indtil nu varig modsatrettet strømning. Siden 1864 havde danskerne kun haft ringe tillid til militære magtmidler. Vel havde vi oprustet under 1. verdenskrig, men folkets sjæl var ikke med i det, og i 1917 kompenserede Rigsdagen for den dårlige samvittighed ved at vedtage verdens 2. militærnægterlov. I 20'erne og 30'erne blev de militære bevillinger jævnlige beskåret, og den ringe grad af militært beredskab den 9. april 1940 var efter mine begreber Danmarks lykke. Men størstedelen af befolkningen reagerede desværre ved efterhånden at give efter for militarismen. Den såkaldte frihedskamp under besættelsen blev i mange kredse næsten forgudet. En af Aldrig mere Krigs veteraner, højskolemanden og husmandsføreren Thomas Christensen (1898-1978) kaldte frihedskampen for gadedrengestreg. Det var kun blandt få, at han blev populær på denne udtalelse. Oprettelsen af hjemmeværnet var en af frihedskampens bitre frugter. NATO medlemskabet i 1949 det samme.

De oprindelige militærkritiske partier Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre blev i den nævnte rækkefølge mere eller mindre militærvenlige. SF krævede ved sin start i 1959 afrustning; men disse signaler er for længst ændret. Det sidste og for mig at se katastrofale led i denne udvikling er, at vort land er begyndt at deltage i angrebskrige og besættelseshære rundt om i verden med eller uden FN mandat. For mig er krigsdeltagelse også forkert selv med FN mandat.

Fredsbevægelsen herunder Militærnægterforeningen er i vor tid svækket betydeligt. Størstedelen af de mange militærnægtere, der har været de sidste 40 år, har været bekvemmelighedsnægtere således at forstå, at kun ganske få er gået ind i det organiserede fredsarbejde, og endnu færre er blevet livslange medlemmer. Uagtet at mange præster, deriblandt biskoppen i Maribo Stift, har været militærnægtere, møder folkekirkens opbakning til militariseringen i form af feltpræsteordning og soldaterhjem næsten ingen modstand i kirkelige kredse.

Fredsbevægelsen er tilsvarende på meget svage fødder. Aldrig mere Krig har ikke i mere end et år kunnet udgive et blad. Militærnægterforeningens NB kommer nærmest som en folder to gange om året. Jeg vil på denne baggrund opfordre de to organisationer til at udgive et fælles blad med folk fra begge organisationer i redaktionen. Navnet kunne f.eks. være "Militærnægteren" med undertitlen "Organ for antimilitarisme og pacifisme". Kunne Kvindernes Fredsliga, hvis medlemstal efter mine oplysninger er ca. 150, være med, kan der nok også findes en løsning på det.

Jeg vil benytte lejligheden til at opfordre så mange af Militærnægterforeningens tidligere medlemmer, som læser dette, til atter at indtræde i foreningen. Den politik, der føres i øjeblikket, kan ikke imødegås kraftigt nok. Vor krigsdeltagelse i Irak og Afghanistan kompromitterer os i en stor del af verdens befolknings øjne og gør os til mere sandsynlige terrormål.

Jeg bliver undertiden spurgt, om tilbagegangen i mit livs to hovedspor, afholdsbevægelsen og fredssagen, ikke er deprimerende. Jeg vil svare på dette spørgsmål med et vers af Henrik Ibsen:

Det er livskunstens kerne
gennem let og tungt
om sit forårssind at værne
holde hjertet ungt,
at når aftensolen daler
løfte morgenens idealer
glansfuldt, kækt og højt i vejret.
Hvo det kan har sejret.

Henning Sørensen

Frederiksberg d. 2.1.07

Kære Helge Ratzler, tak for brevet og godt nytår! Jeg vil gerne bidrage til jubilæumsskriftet og synes, det ville være meget aktuelt og passende, hvis I bragte mit digt "Støvlerne", der står i samlingen "Mytologi" fra 1970, men også kan findes i den store antologi, som Torben Brostrøm lavede af mine digte i 2001.

Mange venlige hilsner

Klaus Rifbjerg

Støvlerne

Vi konstaterer ikke uden selvfølelse
at det er OS der har sejret.
Israel vandt krigen.
De forenede Nationer vandt freden.
På femogfirs timer
var det hele overstået.
Men Gud ved
om de har fået samlet støvlerne op?

Bliver der oprettet
særlige støvleopsamlingsbataljoner?
Har FN et særligt
støvleudvalg?
Tænker alle vi redbonne
understøttere af Israels
”retfærdige sag”
”heltemodige forsvar”
”hellige krig”
på støvlerne i Sinai?

Efter krige er der altid
dynger af fodtøj,
og det er ikke de store
radiobrøleabers sko
der bliver tilovers
ikke general klapøjes
ikke hjælpe- og nødkomiteformandens
fodformede
der i et par dage fik
et særlig aggressivt og kampberedt
blink i overlæderet
det er ikke deres sutter
som gaber i ørkenen
rejser sig som slaggebjerge
mod himlen af sod
over lejren.

Det er dem der løber
dem der dør
der sætter slæberne.
Det er alle dem
der hører brølet over sig
først fra radioen
siden fra kanoner.
Dem der tror og håber
handler og
erfarer:

Dem der ser en nabo
viklet ind i sine egne tarme
ser en ven ta tre skridt
uden fødder
dem der prøver på at fjerne
brændende benzin-gelé fra egen hud
dem der er forført
og stadig lader sig forføre,
det er dem der løber
sætter støvlerne
smider dem
og løber løber løber.

Lav en afstøbning af støvlerne fra Sinai.
Tag et billede af støvlerne i ørkenen
og forstør det
ram det ind
og sæt det op i salen i FN.
Det er vores rigeste erfaring
fra den nye krig i mellemøsten:
Disse støvler
disse tomme støvler
i en ørken.

Junikrigen 1967

Ægypten lukkede Suezkanalen i forlængelse af krigen.
Her et sunket skib nær Ismailia